

วิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเช้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์

นายเนนราษ เนนหมา

สถาบันวิทยบริการ
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารสนเทศศึกษา^๑
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-089-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE EVOLUTION OF THE TRANSMISSION IN JAKHAE
PERFORMANCE: A HISTORICAL RESEARCH**

Mr.Hemarat Hemhongsa

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Foundations of Education**

Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-33-089-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิจัยนาการการถ่ายทอดความรู้เรื่องจะเข้ม: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์

โดย นายเหมราช เหมวงศ์

ภาควิชา สารัคดีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา สุช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิการ์ สังกุณ

บัญชีวิทยาลัย มหาดงกรพัฒนาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัญชีวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทริค ศุภวัฒน์ ฉิติวงศ์)

คณะกรรมการสอนวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ประภาศรี สีห่าไฟ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. Kunpluk Phudgavorn)

ເໜັນ ເມສະພາ: ວິວັດນາການການຄ່າຍທອດການບຽນແລງຈະເຂົ້າ: ການສຶກຂາເຊີງປະວັດຄາສົກ (THE EVOLUTION OF THE TRANSMISSION IN JAKHAE PERFORMANCE: A HISTORICAL RESEARCH) ອ.ຖ່ຽງການ: ພສ.ຕຣ. ກຽມພິກາຣີ, ສັງຄລ., 271 ນໍາມ. ISBN 974-331-089-4

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์นักอภิปรึกษา วัดดุประสังค์เพื่อศึกษาวิพันนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเช้ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน และศึกษาความรู้ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเช้ รวมทั้งศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเช้ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จากการวิเคราะห์ความรู้ในเชิงทฤษฎีและความรู้ในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ของนักเรียนที่มีความสามารถในการบรรเลงด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ถูกฝึกฝนให้สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสดงออกได้ดี แต่ในส่วนของการบรรเลงด้วยภาษาไทยนั้น ยังคงมีบางส่วนที่ขาดความ流利 ไม่สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารและแสดงออกได้ดีนัก สาเหตุ可能是由於 นักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารและแสดงออกบ่อยๆ จึงทำให้ขาดความ流利 แต่ในส่วนของการบรรเลงด้วยภาษาอังกฤษนั้น นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสดงออกได้ดี สาเหตุ可能是由於 นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสดงออกบ่อยๆ จึงทำให้流利 แต่ในส่วนของการบรรเลงด้วยภาษาไทยนั้น นักเรียนยังคงมีความกังวลและไม่自在 สาเหตุ可能是由於 นักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารและแสดงออกบ่อยๆ จึงทำให้ขาดความ流利 แต่ในส่วนของการบรรเลงด้วยภาษาอังกฤษนั้น นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสดงออกได้ดี สาเหตุ可能是由於 นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสดงออกบ่อยๆ จึงทำให้流利

จากการวิเคราะห์ความรู้ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็น สายคุรุระดับ วิเศษสุรการ และสายคุรุทางด้านสุจิตกฤต พบร่วมคุรุระดับ วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดทักษะทางการบรรเลงจะเชื่อมโยงแบบ 1. การตรวจสอบพื้นฐานความสามารถของผู้เรียน 2. การปลูกฝังคุณธรรมของนักดนตรีไทย 3. วิธีการสอนแบบไทยโบราณ และครุภัณฑ์ สุจิตกฤต ได้ถ่ายทอดทักษะทางการบรรเลงจะเชื่อมโยงแบบ 1. วิธีการสอนแบบไทยโบราณ 2. วิธีการสอนแบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ 3. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักดนตรีไทย โดยแต่เดิมในสมัยโบราณมักนิยมให้เรียนรู้ วิชาทฤษฎีจากให้ปฏิบัติจริง ซึ่งในปัจจุบันความรู้ในเชิงทฤษฎีและความรู้ในเชิงปฏิบัตินั้นนับเป็นสิ่งสำคัญเท่าๆ กัน เพื่อจะเหตุว่าความรู้ในเชิงปฏิบัติได้ถูกนำไปสร้างให้เกิดความรู้ในเชิงทฤษฎีขึ้น เมื่อการศึกษาอย่างเป็นทางการ (Formal Education) มีบทบาทต่อสังคมไทยมากขึ้น

จากการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเรลงจะเช็คในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการพบว่า วิัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเรลงจะเข้ามายังรับการอุปถัมภ์โดยตรงจากสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่พระองค์ทรงใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของนักดูแลไทย อันส่งผลให้วิธีการถ่ายทอดการบรรเรลงจะเข้มแข็งปรับเปลี่ยนกระบวนการจากเดิมตามแบบโบราณซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวได้ถูกต้องเป็นวิชาการศึกษาในระบบ (Formal Education) อย่างสมบูรณ์แบบ ด้วยมีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ที่มีมาแต่โบราณยังได้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดการบรรเรลงจะเข้ามายังตลอดเวลา ศุภลักษณะที่ดีของครูไทยยังคงมีบทบาทแฝงอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนอันก่อให้เกิดการชัดเจลาเพรี่ติกรรมศิษย์ จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชานชั้นในตัวศิษย์ และเกิดพัฒนาการในการถ่ายทอดการบรรเรลงจะเข้ามายังรับ

C840095: : MAJOR FOUNDATIONS OF EDUCATION

KEY WORD: EVOLUTION / TRASMISSION / JAKHAE PERFORMANCE

HEMARAT HEMHONGSA: THE EVOLUTION OF THE TRANSMISSION IN JAKHAE

PERFORMANCE: A HISTORICAL RESEARCH. THESIS ADVISOR: ASST. PROF.

KANNIGA SACHAKUL, Ph.D. 271 pp. ISBN 974-831-089-4

This historical-oriented research, using the methodology of narrative history, aims to study the evolution of the transmission of Jakhae playing skills from the reign of King Rama VI until the present time and to study the theoretical and practical knowledge in this transmission of these artistic skills as well as the transmission process in both formal and informal manners.

This analysis of theoretical knowledge and practical skills in Jakhae playing involved in the transmitting process from King Rama VI until the present time reveals that during the reign of King Rama VI, there were 6 Jakhae virtuosos, namely: Phraya Prasaenduriyasap (Plaek Prasarnsap), Luang Wong Jakhae Rub (Toh Kamolawatin), Mr. Chum Kamolwatin, Mr. Chang Saengdaoden, Mr. Sangwan Kulawankee, Mr. Sawaeng Apaiwong. These Jakhae virtuosos transmitted directly skills in Jakhae playing in traditional Thai manner which consists of 1) a person-to-person teaching method 2) a memory-based teaching method 3) a teacher-imitating teaching method. In the transmission of knowledge and skills, two schools distinguished themselves, one under Master Ratee Wisetsurakarn and the other under Master Thongdee Sucharikul.

The study on theoretical knowledge and practical skills in Jakhae playing in the two schools shows that Master Ratee Wisetsurakarn transmitted musical skills in a direct fashion which consists of 1) checking the basic musical aptitude of the students 2) instilling ethical values of Thai musicians 3) using a traditional teaching method while Master Thongdee Sucharikul transmitted Jakhae-playing skills by 1) using a traditional teaching method 2) using a formal educational method 3) instilling ethical values of Thai musicians.

In the past, students were encouraged to derive theoretical knowledge from practice. Nowadays both theoretical knowledge and practical knowledge are of equal importance due to the fact that latter is used to develop theoretical knowledge as formal education gains more and more momentum in the Thai society.

Analysis of the formal transmitting process of Jakhae-playing skills reveals that the kings were the patrons of these musical skills especially during the reign of King Rama VI who considered education as a means to develop a potential in Thai musicians. As a result, the transmitting process of Jakhae-playing skills shifted from a traditional process to a person-to-person teaching method which has become a subject of study in its own right in formal education with curricular development, a teaching process and the use of information technology in present-day education. However, the master-student relationship always continues to prevail in the transmitting process of Jakhae-playing skills. The characteristics of good Thai musical masters continues though discreetly in the teaching process with its beneficial influences on the students' behavior. This leads to a body of knowledge, understanding and deep gratitude on the part of the students; thus contributing to the development of the transmitting process of Jakhae-playing skills.

ภาควิชา.....	สร้างต้นศึกษา.....	ดำเนินการ.....	บันทึก.....
สาขาวิชา.....	พัฒนาการศึกษา.....	ดำเนินการของอาจารย์ที่ปรึกษา.....	บันทึก.....
ปีการศึกษา.....	2541	ดำเนินการของอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....	

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บรรณิการ์ สังกฤต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นดีๆ ตรวจสอบ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยสืบสานปัจจุบัน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ประภาครี สีหม้าไฟ อาจารย์ ดร. ฉุนพล ทูลกิจรัชวิน คณบดีกรรมการสอนวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณทายาทตระกูลตนโภ哥เศศ ทายาทธะรุสิวิเศษสุรการ อาจารย์ ศักดิ์วินทร์ สุ่บุญ อาจารย์ชิดพงษ์ ส่งเสริมนววงศ์ อาจารย์กัฟฟ่า เครือสุวรรณ อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผือน อาจารย์สุวัฒนา แสงกันกิน อาจารย์พารณิภา ประสาทอิเสาวภาคย์ ที่กรุณาให้สัมภาษณ์และชื่อความรู้ดีๆ

ขอขอบพระคุณอาจารย์พรพิทย์ อินทิราไวทัย อาจารย์สิริรักษ์ ழุสวัสดิ์ อาจารย์สุขสันต์ พ่วงกลัด ที่มีส่วนช่วยขึ้นแนะนำแนวทางและให้ความรู้ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองวิชาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ ห้องสมุดวิทยาลัยนานาชาติ กรมศิลปากร สถาบันนายรุ่งรากะศิลป์ กรมศิลปากร

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงคุณพ่อ คุณแม่ และพี่ชายคนเดียวของผู้วิจัยที่เสียชีวิตไปแล้ว ยังคงความประทับใจอย่างแก่ผู้วิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บรรณิการ์ สังกฤตอีกครั้ง อาจารย์ประษฐ ฟิกกุ อาจารย์สานะเอิง บัวทิ่ง อาจารย์ระดี วิเศษสุรการ อาจารย์ทองดี สุจิริตกุล และอาจารย์ศักดิ์วินทร์ สุ่บุญ ที่ผู้วิจัยยังคงไว้อาลัย ท่านตั้งแต่ล้านนาที่ท่านเป็นครูไทยที่ช่วยทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจ และมีสานักในศิริวัฒน์ศรีไทยได้อย่างแท้จริง

เนตร เนตรพญา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๑
กิตติกรรมประกาศ	๒
สารบัญ	๓
สารบัญตาราง	๔
สารบัญแผนภูมิ	๕
สารบัญแผนภาพ	๖

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของ การวิจัย	9
สำ佳กัดความใน การวิจัย	10
ขอบเขตของ การวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	12
บทบาทและความสำคัญของชาชีวะ	12
ประวัติความเป็นมาของชาชีวะ	12
บทบาทและหน้าที่ที่มีต่อสังคมไทย	18
รูปลักษณ์และขนาดของชาชีวะ	20
ประวัติชาชีวะในประเทศไทยที่สำคัญ	24
ความสัมพันธ์ระหว่าง กระเจ็บปีและชาชีวะ	32
ศูนย์กลางศึกษาปีทางการบรรเทาเชื้อ (เอททัคคะ) ในสมัยรัชกาลที่ ๖.....	40
ผลกระทบโดยเศษและคอมบะงคุนพราหมใต้.....	63
ผู้หนุนนำ	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย	80
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
	ช้อมูลด้านเอกสาร	80
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
	การวิเคราะห์ข้อมูล	87
	การสัมภาษณ์ข้อมูล	87
	การนำเสนอข้อมูล	87
4	ผู้สืบทอดการบรรเลงจะเชื้อคultiปะรำ.....	89
	ช่วงประวัติครุฑี วิเศษสุรการ ที่มีผลต่อกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อ	89
	การถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อของครุฑี วิเศษสุรการ	119
	ช่วงประวัติครุฑ่องตี สุจิตรกุล ที่มีผลต่อกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อ	141
	การถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อของครุฑ่องตี สุจิตรกุล	158
5	การถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อสู่ยุคปัจจุบัน	164
	ผู้สืบทอดสายครุฑี วิเศษสุรการ.....	171
	ผู้สืบทอดสายครุฑ่องตี สุจิตรกุล	182
6	วิพัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อ	195
	กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อของสำนักครุปะรำ (ศูนย์ศึกษาฯ) ทางการบรรเลงจะเชื้อ).....	195
	กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อของครุฑี วิเศษสุรการ	198
	กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อของครุฑ่องตี สุจิตรกุล	200
	กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื้อในยุคปัจจุบัน	201

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
7 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	203
สรุปผลการวิจัย	203
อภิปรายผลการวิจัย	212
ข้อเสนอแนะ.....	222
รายการอ้างอิง.....	223
ภาคผนวก	233
ภาคผนวก ก. อัตลักษณ์การน้อมนำสกุลพราหมาทันในพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	234
ภาคผนวก ช. ในตัวเลขนิยมส่วน (ເຕາ) เพลงเทพบรรทมสามชั้น ของครูระตี ວິເຄີຍສຸກ.....	238
ภาคผนวก គ. ວິທີການບຣະເລງຈະເຂົ້າມແບບຂອງຄຽງຄວາມ ຮັດກຳ.....	242
ภาคผนวก ດ. ແຜນທີ່ການປະເມີນດ້ານຈະເຂົ້າອຳນວຍການຫາວິທາລີຍ	246
ภาคผนวก ດ. ແຜນທີ່ການປະເມີນດ້ານຈະເຂົ້າອຳນວຍການຫາວິທາລີຍ	250
ประวัติผู้วิจัย	264

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางการเรียนการสอนวิชาทักษะการบรรเลงจะเข็งของภาควิชาดนตรีศึกษา คณิตศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	126
2 ผลงานและเพลิงเก่าของครูระดับ วิเศษสุรการ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูจะเข็ง โบราณ.....	138
3 ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการบรรเลงจะเข็งตามสายของครูระดับ วิเศษสุรการ และครูกองตี สุจิริตกุล.....	168
4 สรุปผลการวิเคราะห์ในความเป็นผู้สืบทอดการบรรเลงจะเข็งจากครูโบราณ (ครุย่างคติลปิน).....	207
5 สรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการสืบทอดการบรรเลงจะเข็ง ในกลุ่มผู้สืบทอด (ลูกศิษย์) ทั้ง 3 ท่าน สายครูระดับ วิเศษสุรการ	208
6 สรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข็ง ในกลุ่มผู้สืบทอด (ลูกศิษย์) ทั้ง 3 ท่าน สายครูกองตี สุจิริตกุล	210

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แผนภาพขนาดของจะเชื่อมบุนชนิดกาง.....	22
2 แผนภาพชื่อเรียกส่วนปะกอบต่าง ๆ ของจะเชื้อ.....	23
3 แผนภาพบ้านดุริยางคศิลป์ปันทางการบรรเลงจะเชื้อ.....	69
4 แผนภาพแสดงตำแหน่งบ้านพักอาศัยของดุริยางคศิลป์ปันทางการบรรเลงจะเชื้อ.....	70

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย